

2021-09-08

407-2639-2021

Avdelningen för Samhällsbyggnad och Miljöskydd
Lina Sandberg
010-2240209

Regeringskansliet
c/o Finansdepartementet

Remiss avseende delar av betänkandet **Stärkt planering för en hållbar utveckling (SOU 2021:23)**

Er beteckning: Fi2021/01486

Synpunkter på betänkandet som helhet

Sammanfattning

Utredningen har lyckats väl med att ge konstruktiva förslag inom det begränsade område som utredningen har behandlat. Länsstyrelsen i Blekinge stödjer ambitionerna och problemskrivningen i betänkandet. Det är positivt att ett helhetsgrepp tas kring olika mobilitetslösningar där utgångspunkten inte enbart är personbilen och valet av bränsle. Länsstyrelsen ser positivt på förslagen till förändringar i Plan- och bygglagen (PBL) som innebär att frågor om mobilitet och transporteffektivitet ska lyftas tidigt i planprocessen. Detta kan leda till att bättre lösningar skapas och att många framtida problem förebyggs.

Länsstyrelsen ställer sig dock tveksam till om föreslagna ändringar i PBL är tillräckliga för att ge de goda effekter som utredningen presenterar, utan att förändringar även genomförs för strategisk planering på lokal, regional och nationell nivå. Det krävs ett större helhetsgrepp på flera nivåer i samhället när det gäller transportfrågor, för att Sverige ska klara sina åtaganden att minska utsläppen av växthusgaser.

Sammanfattningsvis är Länsstyrelsen positiv till de förslag som lämnas i betänkandet, men befarrar att de inte är tillräckliga för att uppnå önskad effekt. Länsstyrelsen har även synpunkter när det gäller risker samt utrymme till förbättring.

Stad och landsbygd

Mobilitetslösningar är till stor del anpassade för stadsmiljön och lämnar sannolikt landsbygden och små tätorter utan möjlighet till liknande lösningar. Detta riskerar att ytterligare bygga på konflikten mellan stad och landsbygd. Det behövs mobilitetslösningar även för landsbygd och mindre tätorter, men hur dessa ska se ut skiljer sig från stadens lösningar. Stöd för att skapa lösningar som fungerar även för landsbygden och för pendlande till städer är viktigt.

2021-09-08

407-2639-2021

Jämställdhet

Utredningen belyser konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män men analysen skulle behöva kompletteras med ett intersektionellt perspektiv för att bli fullvärdig. Genom en intersektionell analys synliggörs till exempel konsekvenser för en viss målgrupp, i detta fall utrikesfödda eller kvinnor, med hänsyn till att personer kan tillhöra flera målgrupper samtidigt. Utrikesfödda kan till exempel ha helt olika förutsättningar och behov om en del av gruppen är högutbildad och den andra delen av gruppen är lågutbildad.

Folkhälsa

Utredningen skulle kunna ha ett ännu större fokus på den nytta för folkhälsan som blir en effekt av att fler transporter flyttas över från privatägd bil till cykel eller gång. Såväl minskat buller och förbättrad luftkvalitet som den enskildes välmående och ekonomiska vinster är betydande och kan motivera stora satsningar för att främja lösningar för gång och cykel. Även närmiljön i ett bostadsområde kan upplevas som tryggare när fler människor är utomhus och rör sig till fots, väntar på kollektivtrafik eller nyttjar andra fordon än bil. Detta är en nytta som kan bli resultat av olika mobilitetslösningar som också är värd att lyfta. Attraktiva miljöer är, som utredningen nämner, en faktor som motiverar fler att röra sig till fots eller på cykel.

Utredningen kopplas till nationella mål inom hållbar utveckling men bland dessa mål saknas en koppling till det nationella övergripande målet om att folkhälsopolitiken ska skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa bland hela befolkningen (och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation). Andra delar av utredningen, till exempel *Konsekvensbeskrivning för privatpersoner och hushåll* belyser hur de föreslagna åtgärderna ur ett långsiktigt perspektiv bidrar till mer fysisk aktivitet bland befolkningen och till en mer hälsosam livsstil.

Folkhälsopolitiken består av åtta målområden. Två av dessa, *boende och närmiljö* samt *levnadsvanor*, har starkt samband till samhällsplaneringen och hur vår fysiska miljö gestaltas (Folkhälsomyndigheten, 2021):

Boende och närmiljö

Tillgång till en god och ekonomiskt överkomlig bostad i ett område som ger samhälleliga förutsättningar för social gemenskap bidrar till trygghet, tillit och en god och jämlik hälsa. Samhällsplaneringen bör motverka segregation och exponering för skadliga miljöfaktorer, samt främja god luftkvalitet, minskat trafikbuller och tillgång till grönområden. Med ett jämlik-hälsaperspektiv inom samhällsplanering kan förändringar åstadkommas som påverkar människors levnadsvillkor och minskar ojämlikheten i hälsa.

Levnadsvanor

Hälsosamma levnadsvanor främjar en god hälsa. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors handlingsutrymme och möjligheter till hälsosamma levnadsvanor och så långt som möjligt ta hänsyn till hur olika sociala grupper påverkas. För att bidra till en god och jämlik hälsa behöver insatser inom området levnadsvanor vara både främjande och förebyggande.

Länsstyrelsens roll

Utredaren bedömer att konsekvenser för länsstyrelsen bland annat kan komma att innebära att "...länsstyrelsen behöver uppdatera kunskap i planeringsunderlag och vid rådgivning samt att vid granskningen beakta föreslagna ändringar." Det framgår inte tydligt vem som ska ta fram

2021-09-08

407-2639-2021

det planeringsunderlag som avses samt vilken ytterligare vägledning som kan komma att krävas av länsstyrelsen jämfört med idag. För mindre länsstyrelser med begränsade resurser skulle detta kunna innebära en ökad arbetsbelastning. Det skulle också behövas vägledning till länsstyrelserna för att kunna vägleda kommunerna gällande transporteffektivitet och mobilitet.

Synpunkter på förslagen

Kapitel 6 Parkering, lastning och lossning av fordon

Parkering av fordon engagerar och skapar starka reaktioner. Frågan är extra känslig i små kommuner där kollektivtrafiken har en svagare ställning och den egna bilen är viktig för rörligheten. Det behövs starkt stöd i PBL för att beslutsfattare ska våga välja att skapa goda livsmiljöer där kreativa mobilitetslösningar kan bli hållbara även på längre sikt. Länsstyrelsen i Blekinge instämmer med utredningen att varje bilresa börjar och slutar på en parkering (avsnitt 4.3) och att parkeringslösningar därför är ett kraftfullt verktyg.

Upplevelsen att det är ont om parkeringsplatser är subjektiv och statistik om motsatsen är inte till hjälp i stunden då man valt bilen och inte finner en rimlig plats att parkera på. Denna upplevelse behöver mötas proaktivt med många olika lösningar som anpassas till aktuell miljö. För att normförskjutningen ska realiseras är det därför viktigt att mobilitetslösningar redan finns på plats, så att det finns alternativ till bilen när parkeringar tas bort. Annars finns risken att många kommer att uppleva färre parkeringar enbart som en försämring av stadsmiljön. Insatser krävs också för att de parkeringsplatser som kvarstår ska utnyttjas på ett optimalt sätt. Det är mycket positivt att utredningen lägger fram förslag till ändringar i PBL som ger stöd för dessa åtgärder, för att långsiktiga och verkningsfulla beslut ska kunna fattas. Här är det viktigt att inte glömma bort landsbygdens behov av att använda bil åtminstone en del av resan och skapa kreativa lösningar för hur övergång till stadens mobilitetsutbud kan göras.

Det är positivt att utredningen tar upp att färre hårdgjorda ytor för parkering kan generera mark som i stället gagnar till exempel biologisk mångfald, ekosystemtjänster och dagvattenlösningar och på så sätt bidrar till att uppnå nationella miljö kvalitetsmål. Genom ett minskat behov av parkeringsytor minskar också exploateringsstrycket på ytor som fortfarande inte är hårdgjorda. De hårdgjorda ytornas negativa effekter kan ytterligare betonas eftersom det rör sig om stora ytor som står oanvända en stor del av dygnet. Det är också viktigt att ytor som inte behövs för parkeringsändamål inte enbart används för ny bebyggelse. För att skapa goda livsmiljöer i områden som förtätas är varje yta som kan bidra till biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster viktig.

Kapitel 8.1.2 Strategisk planering

Länsstyrelsen i Blekinge instämmer i att det är viktigt att många aktörer involveras tidigt i dialogen och planeringsprocessen kring mobilitet och det transporteffektiva samhället. För att nå resultat måste större samverkan och en gemensam målbild om det framtida samhället finnas hos alla relevanta aktörer. Om det saknas koppling mellan översiktsplaner, regional fysisk planering, kollektivtrafikplanering och infrastrukturplanering samt resurser till detta riskerar förslagen i utredningen att få liten effekt.

2021-09-08

407-2639-2021

Kapitel 8.1.4 och 8.1.5

Länsstyrelsen Blekinge instämmer med utredningen att de intentioner som lagts fast i detaljplanen behöver följas upp i den fortsatta processen, för att mobilitetsåtgärderna ska realiseras tillräckligt snabbt. Att det finns ekonomiska stöd att söka för olika typer av mobilitetslösningar förstärker möjligheten att de kan utföras. Även här är det viktigt att inkludera landsbygden. Små kommuner har svårt att hävda sig när det gäller stadsmiljöavtal och därför är det lämpligt att denna stödform kompletteras för de kommuner som inte har några stora tätorter.

Kapitel 8.3 Behov av en nationell strategi

Länsstyrelsen i Blekinge är försiktigt positiv till en nationell strategi. En nationell strategi skulle kunna konkretisera och förtydliga förslagen i utredningen och samtidigt stötta kommunerna i arbetet med att utveckla bebyggelsestrukturen hållbart utifrån den normförändring som är nödvändig för ett hållbart samhälle. För att få genomslag behöver en eventuell nationell strategi anpassas efter lokala förutsättningar och konkretiseras på regional och lokal nivå, bland annat genom kommunernas översiktsplaner. Analyser om ortstruktur och noder, kollektivtrafikstråk, underutnyttjade områden och lämpliga förtätningområden kräver också resurser för att få det genomslag som avses.

Stärkt planering för en hållbar utveckling är inte en fråga som bara kan lösas på stads- och kommunnivå. I en eventuell strategi är det viktigt att ta ett helhetsgrepp och visa på en tydlig målbild och samband nationellt, regionalt och lokalt. Även landsbygden behöver inkluderas. Stad och land hör ihop och därför måste smarta mobilitetslösningar prioriteras även i gränssnittet mellan stad och landsbygd.

Kapitel 8.2.1 Främja en ändamålsenlig och transporteffektiv struktur

Hur vi transporterar oss i samhället är avhängigt av bebyggelseområdenas utformning och lokalisering. Att främja en ändamålsenlig och transporteffektiv struktur är nödvändigt för att nå klimatmålen.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 8.2.2 Byggnaders lokalisering och tillgänglighet

Ny bebyggelse behöver, utöver att främja transporteffektivitet, vara tillgänglig för flera olika trafikslag för att underlätta den normförskjutning som måste ske för att nå ett hållbart samhälle.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 8.2.3 Byggnaders placering och närbarhet

Även detta förslag, som innebär att tillgängligheten till byggnader görs med prioritet för gång, cykel och kollektivtrafik kan möjliggöra den nödvändiga normförskjutningen.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 8.2.4 Krav på planläggning vid sammanhållen bebyggelse

Genom tillägget ”och mobilitetsåtgärder” finns det möjlighet att uppfylla behovet av transportlösningar genom att till exempel ordna platser för delade fordon eller varutransport.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget.

2021-09-08

407-2639-2021

Kapitel 8.4.2 Markreservat för mobilitetsanläggningar

Att ge kommunen en bättre möjlighet att planera för framtida verksamheter med energieffektiva gods- och persontransporter är viktigt för utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle. Genom att avsätta utrymme för lokala transportnoder/hubbar skulle också landsbygdsbefolkningens möjlighet till angöring och övergång till stadens mobilitetsutbud kunna stödjas.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 8.4.3 Planbestämmelser för utrymmen, anläggningar och tjänster för mobilitet

Det är viktigt att tillgången till mobilitetsåtgärder och -tjänster ökar i samhället och att dessa finns på plats redan när ett område färdigställs. Tillkommer de i efterhand får de inte samma genomslag.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 8.4.4 Möjligheter att säkerställa viss åtgärd genom villkor för bygglov i detaljplanen

Även detta förslag för att säkerställa transporteffektivitet genom villkor är rimligt då det krävs utrymme för att etablera effektiva och hållbara transportlösningar. Då kravet måste uppfyllas för att få starta byggnationen kan genomförandet av transporteffektiva åtgärder säkras och även främja likvärdig tillgänglighet för hållbara transporter.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 8.5 Krav på utrymmen och anläggningar för mobilitet i bygglovet

En vidgning och ett förtydligande om kommunens rätt att ställa krav på antal parkeringar till att även gälla flera transportslag och hållbar mobilitet kan gynna den normförskjutning som behövs för att minimera bilberoendet.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 8.6 Möjlighet att avtala om mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster i exploateringsavtal

Förslaget kan leda till en ökad tydlighet och fokus på kompletta alternativ till bilen som norm.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

Kapitel 9 Ikraftträdande och genomförande

Ändringarna i BPL (2010:900) ska träda ikraft den 1 juli 2022. Äldre bestämmelser ska gälla i mål och ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet.

Länsstyrelsen i Blekinge tillstyrker förslaget

2021-09-08

407-2639-2021

Bakgrundsinformation

Utredningens uppdrag är att se över delar av plan- och bygglagen (2010:900), PBL, för att genom ändringar i regelverket stärka förutsättningarna för transporteffektivitet och tillgänglighet genom hållbara transporter samt utveckla möjligheterna att främja långsiktigt hållbara stadsmiljöer. I uppdraget ingår att lämna nödvändiga författningsförslag.

De förslag som utredningen lämnar i betänkandet är ändringar i andra, fjärde, sjätte och åttonde kapitlen i PBL samt en ny lag om kartläggning av mobilitetsåtgärder. Utredningen föreslår också att regeringen tar fram en nationell strategi för en hållbar samhälls- och bebyggelsestruktur.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande landshövding Helena Morgonsköld med samhällsplanerare Lina Sandberg som föredragande. I ärendet har även klimat- och energistrateg Camilla Engdahl, klimat- och energistrateg Sabina Berntsson, miljömålssamordnare Eva Johansson samt samordnare mänskliga rättigheter Lisa Spjuth deltagit.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.